

שיעור מספר 2 – חגי ישראל

הגדרת יום

כיום מוכרת לכולם ההנחה שהיום מתחלף בחצות הלילה, זה עובד מפני שיש שעונים ויש הסכמה על הזמן בו חל חצות הלילה. בתקופות קדומות הדרך ההגיונית לעשות זאת היא להתמקד בתופעה אסטרונומית שקל לזהות, תופעות כאלה הן:

1. זמן הזריחה
2. זמן השקיעה
3. צהרי היום

זמן השקיעה, גם הוא אינו קובע רגע מדויק שכן השקיעה חלה במשך זמן ארוך. המועד המדויק בו חלה השקיעה איננו מעניינו של קורס זה.

הבדלה בין יום ליממה ביהדות

בראשית:

- וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד... (ח)
וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי... (יג)
וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי... (יד)

"ויהי ערב ויהי בוקר – יום אחד" (בראשית, א') – התלמוד מפרש: יממה חלה מערב עד היום שלמחרת

המדקדקים יאמרו: "ויהי ערב" + "ויהי בוקר" – יש כאן חלק חסר שהוא המשך היום. הרשב"ם¹ – טוען על סמך הפשט של פסוק זה כי היום מתחיל בבוקר.

יום כיפור:

על פי ויקרא כג, כו-לב – יום כיפור חל בפירוש משקיעה עד שקיעה:
בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי... תַּשְׁעָה לַחֲדָשׁ בְּעֶרְבִי מִעֶרֶב עַד עֶרֶב (ויקרא כג, כו-לב)

"יום הולך אחר הלילה"

יממה	
יום	לילה

"לילה הולך אחרי היום"

יממה

¹ רבי שמואל בן מאיר – נכדו של רש"י

יום	לילה
-----	------

יוצא מן הכלל: תחום המקדש וקדשיו

ברוב תחומי ההלכה – יום הולך אחרי הלילה, לגבי נושא אחד בבית המקדש הדין הוא הפוך:
 (כו) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כו) שֹׁר אוֹ קֶשֶׁב אוֹ עֹז פִּי יִנָּלֵד וְהָיָה שְׂבָעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִקְלָאָה וְהָיָה לְקַרְבָּן אִשָּׁה לַה':
 (כח) וְשֹׁר אוֹ שָׂה אִתּוֹ נֹאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחַטּוּ בַיּוֹם אֶחָד: (כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה' לְרַצ' נָכֶם תִּזְבְּחוּ: (ל) בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכֵל לֹא תוֹתִירוּ
 מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר אֲנִי ה': (ויקרא כב, כו - ל)

כאן ניתן לראות שהזמן שניתן לאכול את הזבח הוא באותו יום, אבל מחדד ואומר "לא תותירו ממנו עד בוקר". זאת אומרת שבנושא זה דין היום הוא עד הבוקר שלמחרת (פירוש חז"ל) מסקנה – לענין אכילת קורבנות היום נמדד מזריחה ועד זריחה.

קורבן פסח:

בהיותו של האפיקומן זכר לקורבן הפסח, הוא נאכל עד חצות, מדוע חצות – בעקרון הפסוק אומר שניתן לאכול אותו עד הבוקר, אבל כדי שלא יהיה מקרה ש"יגלשו" לבוקר, מחמירים חכמים ואומרים שיש לאכול אותו עד חצות. חצות – יש לציין – אינו 12 בלילה, אלא אמצע הזמן בין לילה לבוקר, השעה המדויקת משתנה בכל יום.

מדוע הדבר בעייתי

לכאורה – ניתן למפות כל תאריך יהודי לתאריך לועזי, אבל בפועל – אין חפיפה, כי התאריך היהודי מתחיל בערב לפני ונגמר בערב היום הלועזי.

מתוך חוק מרשם האוכלוסין

...	2	(א) במרשם האוכלוסין יירשמו הפרטים הבאים הנוגעים לתושב וכל שינוי	המרשם ופרטי
בהם:			המרשם
	(1)	שם המשפחה, השם הפרטי והשמות הקודמים	
	(2)	שמות ההורים	
	(3)	תאריך הלידה ומקומה	
	(4)	המין	
	(5)	הלאום	
	(6)	הדת	
....			

מה הבעיה ?

רישום התאריך העברי על פי התאריך הלועזי יוצר שגיאה במקרה של תאריכי לידה ופטירה שחלו אחרי 6 בערב.

התיקון

החוק הישראלי תוקן להגדיר יום גם על פי הלוח העברי וגם על פי הלועזי. כך שיום על פי הלוח היהודי מתחיל ונגמר על פי שעת השקיעה. עבור לא-יהודים (או כל מי שיחפוץ) ניתן לבקש שלא ירשם תאריך עברי בתעודת הלידה.

דיני עבודה

חוק שעות עבודה ומנוחה תשי"א-1951:

2 מתוך 4

נכתב על ידי גל

על בסיס תוכן ההרצאות במדעי ההתנהגות – מכללת נתניה
<http://behavioral-sciences-nac.blogspot.com>

7. שעות המנוחה השבועית

- (א) לפחות שלושים ושש שעות רצופות לשבוע הן המנוחה השבועית של העובד.
(ב) המנוחה השבועית תכלול -
(1) לגבי יהודי - את יום השבת;
(2) לגבי מי שאינו יהודי - את יום השבת או את יום הראשון או את היום השני בשבוע, הכל לפי המקובל עליו כיום המנוחה השבועית שלו.

9. איסור העבודה במנוחה השבועית

העבדת עובד במנוחה השבועית אסורה, אם לא הותרה לפי סעיף 12².

9א. איסור עבודה במנוחה השבועית (תיקון: תשכ"ט)

(א) בימי המנוחה הקבועים כמשמעותם בפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, לא יעבוד בעל בית מלאכה בבית מלאכתו, ולא בעל מפעל תעשיה במפעלו, ולא יסחר בעל חנות בחנותו.

הסבר:

על פי לשון החוק, לא רק שאסור להעביד עובד בימי המנוחה, אלא גם לבעל עסק פרטי אסור לעבוד בימי המנוחה. נשים לב שהכוונה למקום ציבורי (בית מלאכה וכו'). אין הדבר מחייב לגבי מי שעובד בביתו.

סעיף 18א (א) בפקודת סדרי השלטון והמשפט

"18א. ימי מנוחה (א) שבת ומועדי ישראל - שני ימי ראש השנה, יום הכיפורים, ראשון ושמני עזרת של סוכות, ראשון ושביעי של פסח וחג השבועות הם ימי המנוחה הקבועים במדינת ישראל. לשאינם יהודים הזכות לקיים ימי מנוחה בשבתם וחגיהם. חגים אלה ייקבעו לגבי כל עדה על פי החלטת הממשלה שתפורסם ברשומות.

(ב) הוראות חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951, החלות על המנוחה השבועית יחולו -

(1) לגבי יהודי - על מועדי ישראל;

(2) לגבי מי שאינו יהודי - על מועדי ישראל או על חגי עדתו, הכל לפי המקובל עליו".

חוק הפרשנות, התשמ"א-1981

פרק א': תחולה

1. תחולת החוק וסייגיה (תיקון התשנ"ד):

חוק זה יחול לגבי כל חיקוק והוראת מינהל, אף אם ניתנו לפני תחילתו, אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם חוק זה.
2. תחולת הגדרות שבחיקוק מונח שהוגדר בחיקוק - משמעו כהגדרתו, והגדרה זו תחול גם על תקנות שהותקנו לפי אותו חיקוק, וכל צורה דקדוקית הנגזרת מהמונח תתפרש לפי אותה משמעות, הכל אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם אותה הגדרה.

פרק ב': פירוש מלים וביטויים

3. משמעותם של מלים וביטויים (תיקונים: התשנ"א, התשנ"ד):

המלים והביטויים הבאים להלן - משמעותם כמפורש בצידם:

....

"הפרה", לענין דרישה או הוראה - אף אי-קיומה במשמע;

"חוק" - חוק של הכנסת או פקודה;

...

"יום" - תקופה מחצות הלילה עד חצות הלילה שלאחריו.

² סעיף זה דן בבריאות, בטחון וכו'

מעשה שהיה:

- עיוב יעקוביאן - בעל פיצוציה ברמת גן נראה מוכר בפיצוציה ביום שישי בערב. הפקח רושם לו דו"ח על מעבר על חוק שעות עבודה ומנוחה. אבל - על פי החוק הישראלי, היום מתחלף בחצות, לכן אומנם הדבר מנוגד להלכה, אבל לא לחוק. זאת אומרת - לצורך טענה זו, מתפרש יום השבת על פי *חוק הפרשנות* (מחצות עד חצות) השופטת קיבלה טענה זו ופטרה אותו מעונש, כמובן שהמדינה (התובעת במקרה זה) הגישה ערעור לבית הדין המחוזי: בית הדין המחוזי טוען מספר טיעונים מדוע במקרה זה יש לנהוג לפי "יום הולך אחרי הלילה":
- **פרשנות ציבורית** - שיש להחיל "פרשנות ציבורית מקובלת" על המושג שבת (על פי ההגדרה של ימי מנוחה)
 - **פרשנות פרקטית** - שאילו נקבל את לשון החוק עלינו גם לאסור על עבודה במוצאי שבת
 - **פרשנות תכליתית** - תפקיד החוק הוא להחיל צביון יהודי
 - **השוואה לחגים לאומיים** - חגים לאומיים (יום הזכרון, יום העצמאות) חלים משקיעה עד שקיעה.
 - **חוק יסודות המשפט** - מחייב שבהעדר הלכה אחרת יכריעו על פי "עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל"

כמובן פסיקת המחוזי הפכה את פסק הדין על פיו (לפיכך יעקוביאן אשם בהפרת החוק) נושא זה נדון גם בערעור לעליון, העליון דחה את הערעור וקיבל את עמדת המחוזי.